

www.2010againstopoverty.eu
2010againstopoverty@ec.europa.eu

Zajímají vás **publikace** generálního ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti Evropské komise?

Můžete si je objednat nebo získat on-line odběr zdarma na adrese:
<http://ec.europa.eu/social/publications>

Budeme také rádi, když se přihlásíte k odběru elektronického zpravodaje *Sociální Evropa*, který je k dispozici zdarma na adrese: **<http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>**

<http://ec.europa.eu/social>

Úřad pro publikace

ISBN 978-92-79-13686-3

9 789279 136863

PRŮZKUM EUROBAROMETER O CHUDOBE A SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍ 2009

Evropská komise

2010
Evropský rok
boje proti
chudobě
a sociálnímu vyloučení

www.2010againstopoverty.eu

***Europe Direct je služba, která vám pomůže odpovědět
na otázky týkající se Evropské unie***

**Bezplatná telefonní linka (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Někteří operátoři mobilních sítí neumožňují přístup k číslům
00 800 nebo mohou tyto hovory účtovat.

PRÁVNÍ UPOZORNĚNÍ

Evropská komise ani nikdo jiný jednající jménem Evropské komise nemůže být činěn zodpovědným za jednání, které by se mohlo řídit informacemi obsaženými v této publikaci.

Fotografie Michel Loriaux © Evropská unie

Můžete se s nimi seznámit na evropském serveru (<http://europa.eu>).

Katalogové údaje jsou uvedeny na konci této publikace.

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2009

ISBN 978-92-79-13686-3

doi: 10.2767/60228

© Evropská unie, 2009

Kopírování je povoleno pouze se souhlasem autora.

Reprodukce fotografií není povolena.

Printed in Belgium

VYTIŠTĚNO NA NEBĚLENÉM PAPIŘE

Evropská komise

PRŮZKUM EUROBAROMETER O CHUDOBĚ A SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍ | 2009

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie

2009 — 8 s. — 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-79-13686-3

doi: 10.2767/60228

Tato publikace je k dispozici v tištěném formátu ve všech oficiálních jazycích EU.

Jak získat publikace EU

Publikace na prodej:

- prostřednictvím EU Bookshopu (<http://bookshop.europa.eu>);
- u vašeho knihkupce – uveďte název, vydavatele a/nebo číslo ISBN;
- obraťte se přímo na některého z našich obchodních zástupců. Jejich kontaktní údaje najdete na <http://bookshop.europa.eu> nebo je získáte zasláním faxu na číslo +352 2929-42758.

Bezplatné publikace:

- prostřednictvím EU Bookshopu (<http://bookshop.europa.eu>);
- na zastoupeních nebo delegacích Evropské komise. Jejich kontaktní údaje najdete na <http://ec.europa.eu> nebo je získáte zasláním faxu na číslo +352 2929-42758.

ÚVOD

Jedním z určujících principů Evropské unie je solidarita. Znamená to, že všichni občané by měli být schopní sdílet výhody v době prosperity, ale podělit se také o břemeno v těžkých chvílích. Přesto žije téměř 80 milionů Evropanů pod hranicí chudoby a mnohým lidem brání závažné překážky v přístupu k práci, vzdělání, bydlení, sociálním a finančním službám.

Deset let poté, co se hlavy států a vlád zavázaly podpořit velkou kampaň proti chudobě, bude rok 2010 **Evropským rokem boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení**. Zaměří se na čtyři obecné cíle a určující principy:

- uznání práva osob žijících v chudobě a sociálním vyloučení na důstojný život a aktivní účast v životě společnosti;
- sdílení odpovědnosti za boj proti chudobě a aktivní účast na něm, s důrazem jak na kolektivní činnost, tak na jednotlivé počiny;
- prosazování soudržnosti při současném zdůraznění výhod, které všem členům společnosti přinese vymýcení chudoby a větší zapojení do společnosti;
- politický závazek a konkrétní činnosti směřující k vymýcení chudoby a sociálního vyloučení na všech úrovních správy a stejný závazek uvnitř každé společnosti.

Tato brožura předkládá přehled nejvýznamnějších zjištění vyplývajících z průzkumu agentury Eurobarometer o problémech chudoby a sociálního vyloučení, jehož výsledky byly zveřejněny v říjnu 2009.

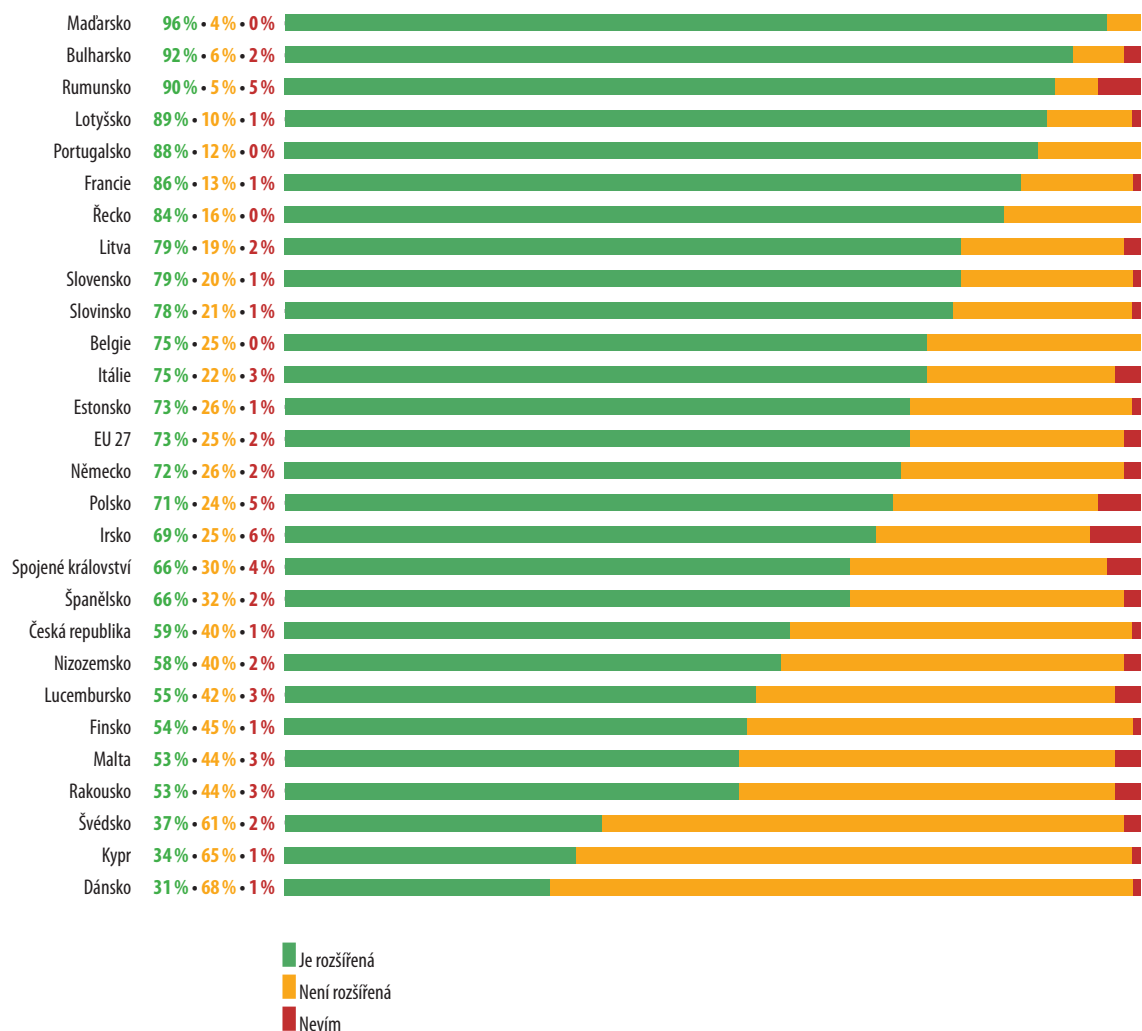
Průzkum nechalo vypracovat generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti Evropské komise a provedly ho instituce sdružené v síti *TNS Opinion & Social network* ve dnech 28. srpna a 17. září 2009. *Technická poznámka ke způsobu, jakým instituce ze sítě TNS Opinion & Social network vedly pohovory, bude spolu s tabulkami výsledků tvořit přílohu úplné verze zprávy.*

1. VNÍMÁNÍ ROZSAHU CHUDOBY V EVROPSKÉ UNII

V Evropské unii žije pod hranicí chudoby téměř 80 milionů osob, neboli 16 % celkové populace. Z průzkumu vyplývá, že Evropané chápou chudobu různým způsobem. Zhruba pro čtvrtinu z nich (24 %) jsou lidé chudí, pokud mají tak omezené zdroje, že se nemohou plně zapojit do společnosti, ve které žijí. Dalších 22 % dotázaných osob vidí chudobu jako neschopnost pořídit si zboží základní potřeby, které člověk potřebuje k životu, zatímco 21 % ji chápe jako závislost na charitativních organizacích nebo dávkách veřejné podpory. Nepominutelná menšina (18 %) věří, že lidé jsou chudí, pokud mají měsíčně k životu méně, než je práh chudoby.

Téměř tři čtvrtiny osob (73 %) mají pocit, že chudoba je v jejich zemi rozšířená. Projevují se však značné rozdíly v tom, do jaké míry je chudoba v jednotlivých zemích považována za rozšířenou.

A řekl(a) byste, že chudoba v (NÁZEV NAŠÍ ZEMĚ) ...?

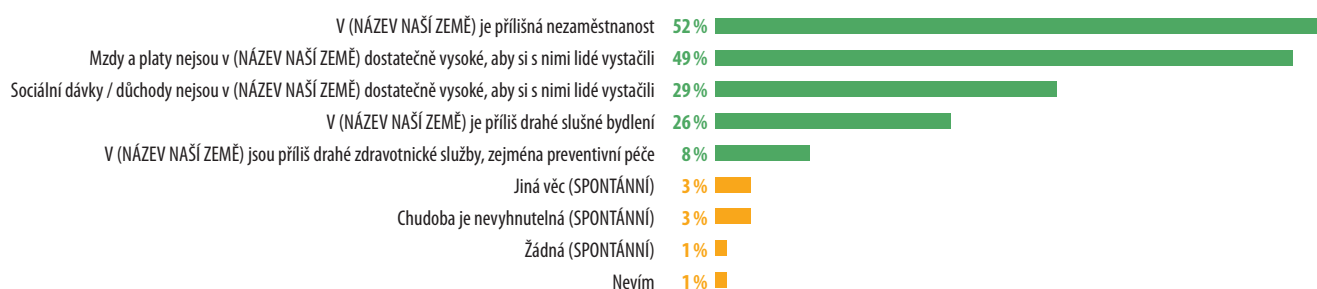

Více než osm Evropanů z deseti (84 %) si myslí, že chudoba v jejich zemi za poslední tři roky vzrostla. Přes polovinu občanů Maďarska (64 %), Lotyšska (62 %) a Řecka (54 %) se domnívá, že chudoba „silně vzrostla“.

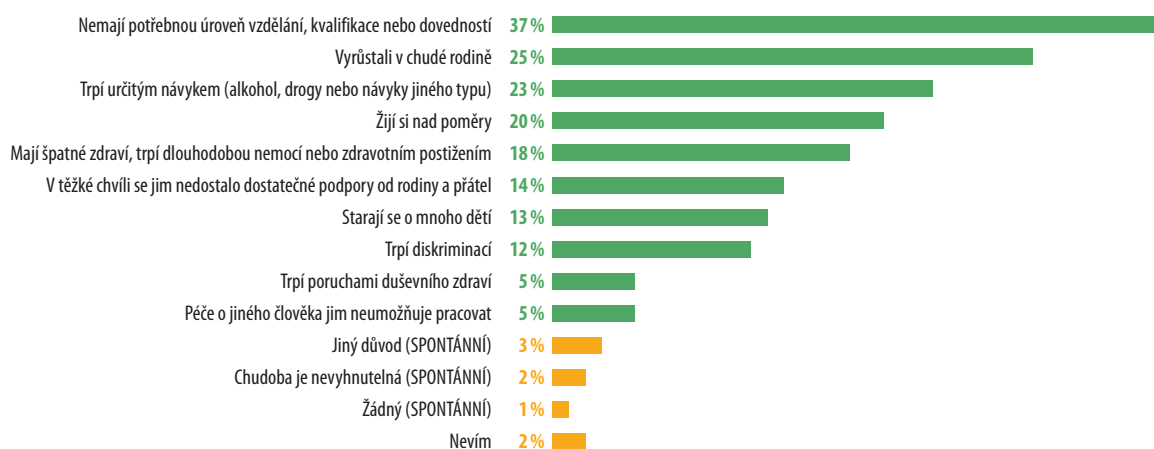
2. VNÍMÁNÍ DŮVODŮ CHUDOBY

Chudobu je možné zdůvodnit jak „společenskými“, tak „osobními“ faktory. K nejběžnějším „společenským“ vysvětlením chudoby patří vysoká nezaměstnanost, nedostatečné platy a mzdy, nedostatečné sociální dávky a důchody a příliš drahé slušné bydlení. Za „osobní“ důvody stojící za chudobou jsou nejčastěji považovány nedostatečné vzdělání, kvalifikace nebo dovednosti spolu se „zděděnou“ chudobou a chorobnými návyky.

Které z následujících věcí ve společnosti podle vašeho názoru nejlépe vysvětlují, proč jsou lidé chudí?

Když se nyní zamyslíte nad samotnými chudými lidmi, které dva z následujících důvodů podle vašeho názoru nejlépe vysvětlují jejich chudobu? (ROTOVAT – MAX. 2 ODPOVĚDI)

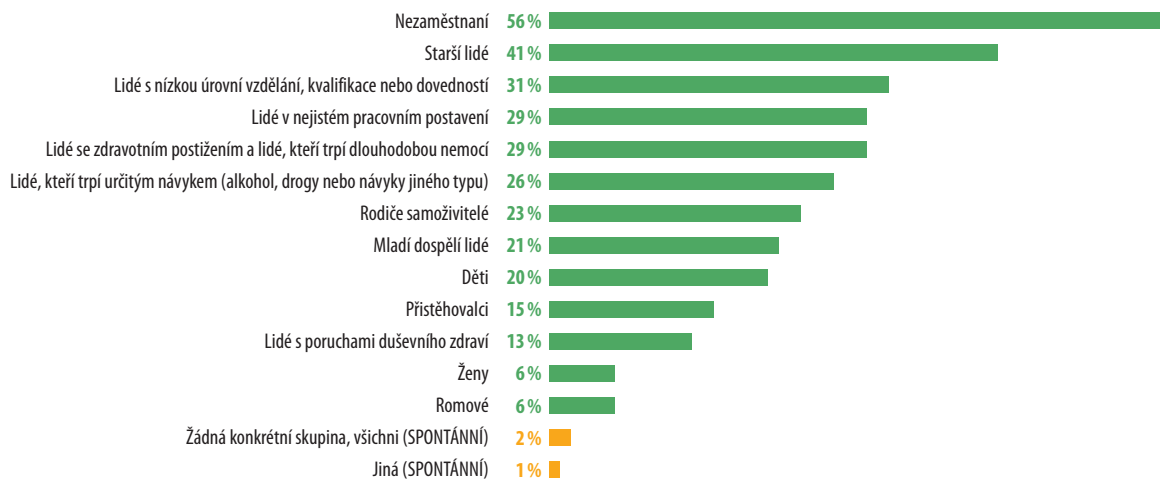
Nedostatečné vzdělání, kvalifikaci nebo dovednosti vidí jako příčinu chudoby 53 % dotazovaných osob v Nizozemsku a 51 % v Dánsku, a stejně tak i v Německu. V jižní Evropě – zvláště na Kypru (44 %) – je chudoba vnímána především jako „zděděný“ problém. Jihoevropané také kladou větší důraz na rodinu a pouta s místní společností (např. 32 % všech respondentů v Portugalsku věří, že lidé jsou chudí, protože se jim nedostává dostatečné podpory od rodiny nebo přátel).

V mnoha zemích je chudoba spojována s vysokými náklady na bydlení: podle 67 % Evropanů je slušné bydlení příliš drahé. Tento názor je zvláště rozšířený v České republice a na Kypru (v obou případech 89 %) a také v Lucembursku, na Maltě (v obou zemích 86 %) a na Slovensku (84 %).

3. KDO JE POVAŽOVÁN ZA NEJVÍCE OHROŽENÉHO CHUDOBOU?

Více než polovina Evropanů (56 %) se domnívá, že chudoba nejvíce hrozí nezaměstnaným. 41 % současně věří, že nejzranitelnější jsou starší lidé, a 31 % pokládá za nejohroženější osoby s nízkou úrovní vzdělání, kvalifikace nebo dovedností. Dalšími společenskými kategoriemi, které Evropané považují za nejvíce zranitelné, jsou lidé v nejistém pracovním postavení, lidé se zdravotním postižením a ti, kteří trpí nějakou formou dlouhodobé nemoci.

Kterým z následujících skupin obyvatel (NÁZEV NAŠÍ ZEMĚ) podle vás nejvíc hrozí chudoba?

Průzkum také ukazuje, že při utváření názoru veřejnosti na zranitelnost starších osob hraje důležitou roli věk: mnohem méně velmi mladých Evropanů (ve věku 15 – 24 let), než Evropanů „starších“ (nad 55 let), si myslí, že starší lidé jsou nejvíce ohroženi chudobou (33 % oproti 45 %).

4. KTERÍ EVROPANÉ SI SAMI PŘIPADAJÍ OHROŽENÍ?

Přestože Evropané považují chudobu za rozšířený jev, který je na vzestupu, většina z nich si nepřipadá chudobou ohrožená.

Podle řady „kritérií pro vyhodnocení rizika“ – jako jsou například schopnost vyjít s penězi nebo platit účty, pocit, že člověku hrozí předlužení, očekávání, že si udrží práci (nebo ne), a vnímání hrozby, že přijde o bydlení – se zdá, že většina Evropanů považuje svou osobní situaci za uspokojivou.

Příjmy domácnosti mohou pocházet z různých zdrojů a může se na nich podílet více členů domácnosti. Když uvážíte celkový měsíční příjem vaší domácnosti, dokáže vaše domácnost vyjít s penězi ...?

	Snadno	Středně snadno	Obtížně	Nevím
EU 27	30 %	56 %	12 %	2 %
DK	57 %	37 %	5 %	1 %
SE	53 %	41 %	4 %	2 %
NL	50 %	40 %	8 %	2 %
LU	47 %	46 %	5 %	2 %
DE	45 %	45 %	9 %	1 %
AT	43 %	50 %	6 %	1 %
FI	43 %	53 %	3 %	1 %
BE	38 %	50 %	11 %	1 %
UK	35 %	54 %	8 %	3 %
SI	33 %	54 %	13 %	-
IE	30 %	54 %	10 %	6 %
ES	28 %	60 %	10 %	2 %
FR	25 %	62 %	12 %	1 %

	Snadno	Středně snadno	Obtížně	Nevím
IT	24 %	61 %	13 %	2 %
MT	24 %	65 %	9 %	2 %
SK	24 %	63 %	13 %	-
CY	23 %	54 %	23 %	-
PL	21 %	59 %	17 %	3 %
PT	21 %	62 %	15 %	2 %
EE	20 %	65 %	13 %	2 %
LT	20 %	60 %	18 %	2 %
CZ	17 %	69 %	13 %	1 %
LV	12 %	56 %	30 %	2 %
EL	11 %	54 %	35 %	-
RO	9 %	63 %	24 %	4 %
BG	5 %	52 %	40 %	3 %
HU	5 %	61 %	34 %	-

Nezaměstnaní si ve srovnání s průměrem Evropské unie připadají mnohem více ohrožení chudobou:

- Téměř dvakrát častěji mají pocit, že jim hrozí předlužení (50% oproti průměru EU, kterým je 27%).
- Více než dvakrát častěji mají neustálé potíže s úhradou účtů a dlužných závazků (46% oproti 21%).
- Je pro ně téměř třikrát těžší zajistit, aby jejich domácnost vyšla s penězi (31% oproti 12%).
- Věří, že je u nich dvakrát více pravděpodobné, že přijdou o bydlení (16% oproti 7%).

5. DŮSLEDKY CHUDOBY

Evropané, kteří mají problém vyjít s penězi, jsou ve srovnání s průměrem mnohem méně spokojeni se životem. Jsou také méně spokojeni se svým zdravím a rodinným životem.

Spokojenost ... (průměrná známka na stupnici od 1 do 10, kde 1 je velmi nespokojený a 10 je velmi spokojený)	průměrná známka EU 27	Schopnost domácnosti vyjít s penězi		
		Snadno	Průměrně	Obtížně
...se životem obecně	6,9	7,8	6,7	4,9
...s osobním zdravím	7,2	7,6	7,2	6,3
...s rodinným životem	7,7	8,2	7,7	6,7

Toto nejsou jediné vnímané důsledky chudoby. Téměř devět Evropanů z deseti (87 %) se domnívá, že chudoba ztěžuje šanci získat přístup ke slušnému bydlení. Osm z deseti má pocit, že chudoba omezuje přístup k vyššímu vzdělání nebo vzdělávání dospělých, a 74 % věří, že snižuje vyhlídky na nalezení práce. Většina Evropanů (60 %) se domnívá, že chudoba ovlivňuje přístup k slušnému základnímu školnímu vzdělání, a 54 % věří, že omezuje schopnost udržovat si okruh přátel a známých. Mnoho lidí také považuje veřejné služby za cenově nedostupné, čímž se možná vysvětluje, proč je chudoba vnímána jako něco, co k nim omezuje přístup.

→ Vzhledem ke stárnoucí populaci vyvolávají obavy dlouhodobé pečovatelské služby: 45 % osob si myslí, že jsou cenově nedostupné. Zhruba třetina (35 %) má také pocit, že příliš drahá je péče o děti. 34 % osob má stejný názor na služby sociálního bydlení.

I když většina Evropanů nezmiňuje potíže s přístupem k finančním službám, u těch nejzranitelnějších vypadá situace naprosto odlišně.

- **Nezaměstnaní.** Pro sedm z deseti nezaměstnaných Evropanů je těžké získat hypotéku, zatímco v průměru se s problémy v této oblasti v Evropské unii potýká 49 % osob. Dalších 58 % nezaměstnaných má problémy se získáním půjčky, ve srovnání s 34 % průměrem v EU, a 47 % považuje za obtížné získat kreditní kartu (průměr EU je 27 %).
- **Evropané, kteří mají problém vyjít s penězi.** Téměř tři ze čtyř těchto občanů (72 %) považují za obtížné získat hypotéku, pro 64 % je obtížné získat půjčku a 55 % považuje za obtížné získat kreditní kartu.

Finanční vyloučení: znepokojivý problém

Jakmile je člověk jednou chudý, může být velmi těžké se z chudoby vymanit. Srovnání mezi jednotlivými zeměmi ukazuje dokonce ještě větší rozdíly, pokud jde o přístup k finančním službám.

Získání hypotéky. Ve Finsku říká jen 20 % osob, že má potíže, ve srovnání s 90 % ve Španělsku.

Získání spotřebního úvěru. Škála odpovědí sahá od pouhých 12 % osob ve Finsku, které uvádějí, že mají problémy se získáním půjčky, až po velkou většinu na úrovni 78 % ve Španělsku. Potíže zmiňovala také minimálně polovina dotázaných v Bulharsku (53 %) a na Kypru (50 %).

Získání kreditní karty. Počet osob, kteří se potýkají s potížemi, když chtějí prostě získat kreditní kartu, sahá od 12 % v Nizozemsku a Švédsku po 55 % ve Španělsku.

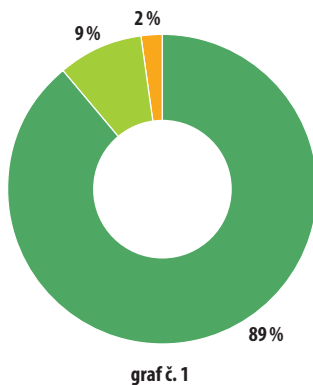
6. BOJ S CHUDOBOU

V průměru 89% Evropanů říká, že je zapotřebí naléhavých kroků národních vlád pro řešení chudoby. (viz. graf č. 1)

Tento názor nepanuje jen mezi těmi, kteří jen stěžují vyjdu – 85 % dotázaných, kteří byli na základě příjmů jejich domácnosti klasifikováni jako majetní, souhlasí s tím, že chudoba je problém, který vyžaduje naléhavé kroky vlády.

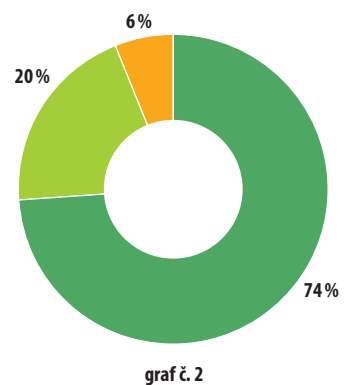
U každého z následujících tvrzení uveďte, do jaké míry souhlasíte s tím, že ... Chudoba v (NÁZEV NAŠÍ ZEMĚ) je problém, který si vyžaduje naléhavých kroků vlády.

■ Souhlasím
■ Nesouhlasím
■ Nevím

Nakolik je podle vás celkově vzato důležitá role Evropské unie v boji proti chudobě?

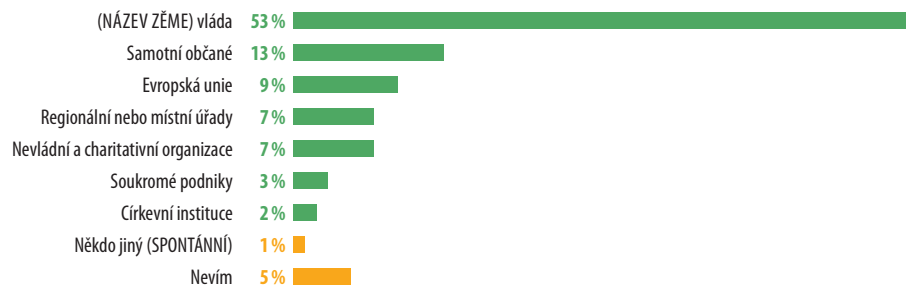
■ Důležitá
■ Není důležitá
■ Nevím

I když si Evropané nemyslí, že Evropská unie zodpovídá za boj s chudobou v první řadě, mnoho z nich vnímá její roli jako důležitou (28% ji vnímá jako „velmi důležitou“ a 46% jako „poměrně důležitou“).

Názor, že Evropská unie hraje důležitou roli v boji s chudobou, je rozšířený po celé Evropě. Nejvíce se s ním ztotožňují respondenti na Maltě (93%) a na Slovensku (91%).

Kdo z následujícího seznamu je podle vašeho názoru převážně zodpovědný za snižování nebo odstranění chudoby v (NÁZEV NAŠÍ ZEMĚ)?

V celé Evropě má 53% dotázaných pocit, že za boj s chudobou zodpovídají hlavně jejich národní vlády. Na národní úrovni se poměr lidí s tímto přesvědčením pohybuje od 24% (ve Francii) po 85% (v Bulharsku). Dalšími zeměmi, kde více než tři čtvrtiny občanů vidí roli vlády jako klíčovou, jsou Maďarsko (80%) a Lotyšsko (77%). Zodpovědnost je přisuzována i dalším klíčovými aktérům:

- Více než čtvrtina respondentů v Nizozemsku má pocit, že boj s chudobou je převážně zodpovědností **občanů samotných** (27% oproti 13% průměru EU). Finsko je jedinou další zemí, kde má tento názor více než jedna pětina občanů (22%).
- Více než čtvrtina francouzských respondentů věří, že za boj s chudobou zodpovídají především **nevládní nebo charitativní organizace** (26% oproti 7% průměru EU).
- V Řecku má 23% dotázaných pocit, že boj s chudobou je především zodpovědností **Evropské unie** (oproti 9% průměru EU). V Lucemburku tento názor zastává 20% dotázaných.

ZÁVĚR

Občané Evropské unie si ve velké míře uvědomují rozsah chudoby a sociálního vyloučení v dnešní společnosti: téměř tři ze čtyř mají pocit, že chudoba je v jejich zemi rozšířená, i když názory v jednotlivých členských státech se výrazně liší. Být chudý podle dotázaných nejčastěji znamená mít tak omezené prostředky, že se lidé nemohou plně zapojit do života společnosti, nemohou si dovolit zboží základní potřeby, které člověk potřebuje k životu, nebo musí spoléhat na charitativní organizace nebo veřejnou podporu.

Více než 80% Evropanů udává, že chudoba se v jejich zemi za poslední tři roky zvýšila. Toto zjištění je nutné chápat v kontextu současné hospodářské krize, jejíž plný dopad se projeví ještě později.

Jako „společenská“ vysvětlení jsou nejčastěji uváděny nezaměstnanost a platy a mzdy, které nejsou dostatečně vysoké k tomu, aby pokrývaly životní náklady. Další věcí, která je pokládána za příčinu chudoby, je vysoká cena bydlení: dvě třetiny Evropanů považují za obtížné zajistit si slušné bydlení za rozumnou cenu. Nejčastěji uváděnými osobními faktory, které vedou k chudobě, jsou nedostatečné vzdělání, kvalifikace nebo dovednosti, „zděděná“ chudoba a chorobné návyky.

Šetření potvrzuje, že nezaměstnaní jsou vnímáni jako zranitelné osoby: více než polovina Evropanů věří, že nezaměstnaným nejvíce hrozí chudoba. Téměř polovina osob se domnívá, že nezaměstnaní by měli být prioritní skupinou, která by měla dostávat sociální výpomoc. Za zranitelnou společenskou kategorii jsou často také pokládáni starší lidé.

Samotní nezaměstnaní si také připadají ohrožení chudobou mnohem častěji než ostatní Evropané. Jakmile jsou lidé jednou chudí, může pro ně být velmi těžké se z chudoby vymanit. Průzkum například ukazuje, že téměř 75% těch, kteří mají problém vyjít s penězi, považuje za obtížné získat hypotéku, téměř třetina činí problém získat půjčku a více než polovina považuje za obtížné získat kreditní kartu.

Lidé mají pocit, že chudoba je problém, který si žádá naléhavé kroky: devět z deseti zastává názor, že tyto kroky by měly vycházet od jejich vlády. Podle více než poloviny dotázaných leží zodpovědnost za snížení nebo odstranění chudoby převážně na jejich vládě.

A konečně téměř tři čtvrtiny evropských občanů věří, že Evropská unie má v boji proti chudobě důležitou roli.